

3.1.2025

TYÖSUUNNITELMA

TYÖ:

Luontoselvitys Päijänteen ranta-alueille

TYÖN TAVOITE:

Työn tavoitteena on tehdä maankäyttö- ja rakennuslain vaatimukset täyttävä luontoselvitys Päijänteen rantojen maankäytön suunnittelua varten. Suunnittelualueen arvokkaat luontokohteet ja lajiesiintymät paikannetaan, ja tulosten perustella annetaan maankäyttösuositukset suunnittelua varten.

SELVITYSALUE:

Selvitettävään alueeseen kuuluvat kaikki Sysmän kunnan alueella sijaitsevat Päijänteen rannat pois lukien Päijänteen kansallispuiston saaret, Majutvesi, Liikolanlahti ja viimeisen viiden vuoden aikana tehdyt ranta-asemakaavojen alueet. Ranta-alueet inventoidaan vähintään 200 metrin leveydeltä.

TYÖN SISÄLTÖ:

Työ koostuu seuraavista osa-alueista: (1) luontotyyppit, (2) kasvisto, (3) liito-orava, (4) vesi- ja rantalinnusto, (5) viitasammakko ja (6) sudenkorennot.

Luontotyyppikartoitus ja lajiselvitykset tehdään Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön laatimien ohjeistusten mukaisesti (Nieminen & Ahola 2017, Mäkelä & Salo 2023).

1. Luontotyyppikartoitus

Luontoselvitystyön keskeisin tavoite on paikantaa luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät luontokohteet Päijänteen ranta-alueilla. Tällaisiksi luetaan muun muassa (1) uhanalaisten lajien ja luonnonsuojelulain nojalla erityisesti suojeltavien lajin elinympäristöt, (2) luontodirektiivin liitteissä II ja IV(a) suojeltujen lajien elinympäristöt, (3) luonnonsuojelulain mukaiset suojeltavat luontotyyppit, (4) metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt, (5) vesilain mukaiset suojeltavat vesiluontotyyppit, (6) Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyyppit (LUTU) ja (7) Etelä-Suomen metsien suojeluohjelman (METSO) suojelukriteerit täyttävät kohteet. Lisäksi arvioidaan ranta-alueiden merkitys ekologisten yhteyksien kannalta. Kukin luontotyyppikohde valokuvataan.

Luontotyyppikartoituksen keskeisimmät lähtöaineistot ovat aiemmin tehdyt Päijänteen rantayleiskaavan luontoselvitykset (Borg ym. 1991, Borg ym. 1992, Häyhä & Rautiainen 2011) ja lukuisat ranta-asemakaavojen luontoselvitykset.

2. Kasvistoselvitys

Kasvistoselvityksessä esitetään suunnittelualueella esiintyvien uhanalaisten ja harvinaisten kasvien kasvupaikat. Aineistona käytetään Suomen Lajitietokeskuksen tietokantaa (laji.fi) ja kirjallisia lähteitä. Suojelualueiden ulkopuolisten tunnettujen esiintymien nykytila selvitetään ja maankäyttösuosituksissa kerrotaan esiintymien säilymiseksi tarvittavat rajoitukset.

Olemassa olevaa kasvistoaineistoa täydennetään luontotyyppi- ja lajiselvitysten maastotöissä. Etenkin arvokkaiksi tulkituilla luontotyyppikohteilla selvitetään kohteiden kasvistoa mahdollisten aiemmin tunnettujen esiintymien löytämiseksi. Täydentäviä tietoja toivotaan putkilokasvien lisäksi sammalista, jäkälistä ja sienistä. Luontotyyppikohteiden kuvauksissa tulee esittää tietoja kohteiden tyypillisistä kasveista ja mahdollisista luontotyyppin hyvää suojeluarvoa osoittavista indikaattoreista.

3. Liito-oravaselvitys

Liito-oravaselvityksen tavoitteena on paikantaa suunnittelualueella sijaitsevat lajin lisääntymis- ja levähdyspaikat sekä tärkeimmät kulkuyhteydet. Tämä tehdään jälkihavaintojen (ulosteet, virtsa- ja kiipeämijäljet) perusteella. Inventointi kohdistetaan lajille sopiviin metsiin, joita ovat männiköitä lukuun ottamatta kaikki varttuneet ja vanhat metsät ja isoja lehtipuita kasvavat muut metsät.

Alueelta on tiedossa runsaasti alle 15 vuotta vanhoja havaintotietoja liito-oravasta. Kaikkien tunnettujen elinpiirien tilanne tarkastetaan maastossa ja tiedot mahdollisista lisääntymis- ja levähdyspaikoista päivitetään. Lisäksi liito-oravaa etsitään kaikista lajille potentiaalisista rantametsistä. Rakennetuilla rannoilla inventoidaan tarvittaessa takamaaston metsät kahden sadan metrin etäisyydelle rannasta.

4. Vesi- ja rantalinnusto

Vesilinnustoselvityksen tarkoituksena on paikantaa vesi- ja lokkilinnustolle tärkeät pesimisalueet Päijänteen rannoilla. Tämä tehdään linjalaskentoina luonnontieteellisen museon (LUOMUS) ohjeistusten mukaisesti. Laskentalinjojen tulee kattaa kaikki suunnittelualueen rannat mukaan lukien saaret ja luodot ja poislukien viimeisen viiden vuodena aikana hyväksytyt ranta-asemakaavojen alueet. Yksi laskentakierros riittää. Aineistoa täydennetään viitasammakkoselvityksen ja sudenkorentoselvityksen yhteydessä kertyvillä havainnoilla, jolloin havaintoja saadaan rantakosteikkojen lajeista.

Havaintoaineistosta tulkitaan vesi- ja lokkilinnulle tärkeät pesimisalueet. Lisäksi huomionarvoisista (uhanalaiset lajit, lintudirektiivin lajit ja maakunnalliset harvinaisuudet) linnuista tehdään lajikohtaiset yhteenvedot.

Ranta-alueiden maalinustosta olisi hyvä esittää maastotöissä kertyneitä satunnaishavaintoja ja muita suunnittelun kannalta tärkeitä tietoja osana linnustoselvitystä.

5. Viitasammakkoselvitys

Viitasammakkoselvityksen tavoitteena on paikantaa suunnittelualueella sijaitsevat lajin lisääntymisalueet. Selvitysalueella on arviolta 150 lajin elinympäristöksi soveltuvaa rantakosteikkoja, joten inventoitavien kohteiden määrä tulee olla tätä suuruusluokkaa. Koska työmäärä on huomattavan suuri, riittää yksi havainnointikerta kosteikkoa kohden edellyttäen, että havainnointi on tehty yöllä tai hämärän aikaan kutukauden aikana. Jos positiivinen havainto saadaan päivällä, toistoinventointia yöllä tai hämärässä ei tarvita. Erityisen kylmänä keväänä, jolloin viitasammakoiden kutu on epäsäännöllistä, havainnoiteja voidaan tehdä myös päivällä.

6. Sudenkorentoselvitys

Sudenkorentoselvityksessä keskitytään luontodirektiivin liitteen IV(a) suojelemiin lajeihin, joista Päijänteen rannoilta Sysmästä tunnetaan useita täplälampikorenon ja lummelampikorenon esiintymiä. Lajeille potentiaaliset alueet ovat pitkälti samoja kuin viitasammakolle sopivat alueet, joten inventoitavien kohteiden määrä on saman suuruinen kuin viitasammakkoselvityksessä.

Koska lampikorentojen lisääntymis- ja levähdysalueet sijaitsevat matalan veden vesikasvillisuusvyöhykkeissä, inventointi tehdään kiertolaskentana veneellä tai kanootilla. Laskennoissa kierretään potentiaalisten kosteikkojen veden puoleiset rannat ja avovesiaukot. Havainnoinnissa keskitytään aikuisiin yksilöihin. Tekijän harkinnan mukaan osa rantakosteikoista voidaan inventoida kohdelajien lentokauden ulkopuolella toukkia etsien.

7. Raportointi

Työn tuloksena valmistuu kirjallinen raportti (.pdf), jossa esitetään osa-alueittain työn tavoitteet, menetelmät, tulokset ja näiden tulkinta Suomen ympäristökeskuksen laatiman ohjeistuksen mukaisesti (Mäkelä & Salo 2023). Keskeisin osa tulosten tulkintaa on maankäytön rajoitusten ja suositusten esittäminen.

Tuulokset voidaan raportoida kahdessa tai useammassa osassa esimerkiksi siten, että lajiselvitykset esitetetään omana raporttinaan ja luontotyyppikartoitus maankäyttösuosituksineen omana yhteenvedon tyyppisenä raporttina.

8. Aikataulu

Työ aloitetaan keväällä 2025 ja työ valmistuu vuoden 2026 maastokauden jälkeen. Vuoden 2027 aikana tehdään kaavan yksityiskohtiin liittyviä tarkennuksia. Tilaaja pidetään ajan tasalla työn etenemisestä.

KIRJALLISUUS

Borg, P., Lassila, A. & Virtanen, J. 1991: Perusselvityksiä rantayleiskaavaa varten. - Moniste 20 s. Suomen Ympäristösuunnittelu Oy. Sysmän kunta.

Borg, P., Lassila, A. & Virtanen, J. 1992: Perusselvityksiä rantayleiskaavaa varten 2. - Moniste 15 s. Suomen Ympäristösuunnittelu Oy. Sysmän kunta

Häyhä, T. & Rautiainen, S. 2011. Sysmä: Päijänteen rantojen luonto- ja maisemaselvitys. - Raportti, Sysmän kunta. 131 s.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2023: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. Suomen ympäristökeskus. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 43/2023. 374 s.

Nieminen, Marko & Ahola, Aapo (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. Lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.